

3. Олійник А. Ю., Оніщик Ю. В. Поняття та види антикорупційної експертизи нормативно-правових актів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 8. С. 148–151.

4. Деякі питання проведення антикорупційної експертизи : Наказ Міністерства Юстиції України від 18.03.2015 № 383/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0303-15#Text>

Дніпров Олексій Сергійович,

ректор Київського національного університету будівництва і архітектури, доктор юридичних наук, старший дослідник

Нікітін Володимир Вікторович,

завідувач кафедри права та публічного управління Київського національного університету будівництва і архітектури, доктор юридичних наук

Мартиненко Наталія Василівна,

доцент кафедри права та публічного управління Київського національного університету будівництва і архітектури, доктор філософії в галузі публічного управління та адміністрування

ПІДГОТОВКА ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ ЯК ЗАПОРУКА БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ ТА ДЛЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

У суспільствах, де корупція стала нормою, люди живуть у відчутті повного безправ'я: закони на папері є, проте всі чудово розуміють, що вони нікого не зобов'язують і не захищають [1]. У підсумку держава та її інститути втрачають будь-яку довіру громадян.

На сучасному етапі корупційні правопорушення залишаються однією з найнебезпечніших проблем, які проникають у найважливіші сфери суспільства й серйозно дестабілізують економіку країни. Виявлення та розслідування таких діянь значно ускладнене через необхідність детального вивчення руху грошових коштів, пошуку ознак незаконних дій та обробки величезної кількості документів. Для цих злочинів характерна слабо виражена слідова база й практично повна відсутність свідків, адже всі залучені сторони – і той, хто дає хабар, і той, хто його приймає, і посередники – однаково зацікавлені в тому, щоб угода залишилася прихованою. Саме тому доведення факту

корупції та притягнення винних до відповідальності є надзвичайно складним завданням. У таких умовах судова експертиза (особливо економічна: бухгалтерського та податкового обліку; фінансово-господарської діяльності; фінансово-кредитних операцій) стає одним із найефективніших інструментів викриття незаконних фінансових операцій і розплутування корупційних механізмів [2].

Судові експерти-економісти проводять глибокий аналіз документів, оцінюють законність фінансових транзакцій, встановлюють факти порушення норм законодавства й готують експертні висновки, які мають вирішальне значення як на стадії досудового розслідування, так і під час судового розгляду. Із зростанням кількості корупційних справ і ускладненням застосовуваних злочинних механізмів дедалі більшого значення набуває високоякісна судова експертиза. Саме експерти стають ключовими фігурами у викритті складних корупційних схем, особливо коли йдеться про заплутані бухгалтерські та фінансові операції. Від їхньої професійної компетентності та вміння виявляти приховані зв'язки й справжні мотиви злочинців безпосередньо залежить успішність розслідування й реальна можливість покарати осіб, причетних до корупції. Саме завдяки якісним експертним висновкам суди отримують об'єктивні докази, винні в корупції особи притягаються до реальної відповідальності, а суспільство отримує дієвий засіб стримування та запобігання новим корупційним проявам у майбутньому [2].

Особливістю розгляду справ, пов'язаних із корупційними правопорушеннями, є те, що вони, як правило, містять велику кількість спеціалізованих питань, розв'язання яких неможливе без глибоких знань у різних наукових і технічних галузях [3]. Саме тому в таких провадженнях майже завжди виникає потреба у призначенні судових експертиз і залученні кваліфікованих експертів.

Крім найпоширеніших економічних експертиз, під час розслідування корупційних злочинів призначаються й інші види досліджень, зокрема: експертиза матеріалів, речовин і виробів, почеркознавча, трасологічна, дактилоскопічна, товарознавча, експертиза відео- та звукозаписів, лінгвістична, будівельно-технічна, оціночно-будівельна, земельно-технічна, оціночно-земельна та низка інших видів судових експертиз [4].

Центральним етапом будь-якої судової експертизи, зокрема будівельно-технічної, є складання висновку експерта. Саме цей документ виступає офіційним доказом у справі, а його зміст, структура

й форма чітко регламентовані нормами процесуального законодавства України.

Надійність і достовірність результатів будівельно-технічної експертизи значною мірою залежать від дотримання чинних нормативно-технічних документів, які регулюють будівельну діяльність. Точність отриманих висновків визначається двома ключовими факторами: якістю та актуальністю використаних нормативних джерел і правильністю вихідних даних, на які спирається експерт. Об'єктивність і точність висновку судового експерта-будівельника прямо пов'язані з тим, наскільки його судження відповідають реальному стану речей.

Сучасні цифрові технології значно підвищують точність і швидкість роботи судового експерта-будівельника, водночас суттєво скорочуючи витрати часу. Основні напрямки їх застосування такі:

- створення точних цифрових моделей об'єкта. Завдяки 3D-скануванню, фотограмметрії та лазерному скануванню експерт отримує детальну тривимірну копію будівлі чи споруди, в якій зафіксовано навіть мікроскопічні тріщини, деформації та інші дефекти;

- автоматизована оцінка характеру та обсягу пошкоджень. Спеціалізоване програмне забезпечення самостійно розпізнає типи руйнувань, розраховує їх площу, глибину й ступінь впливу на несучу здатність конструкцій;

- швидкий і обґрунтований розрахунок розміру матеріальної шкоди. Сучасні програми автоматично підтягують актуальні ціни на матеріали й роботи з інтегрованих баз даних, що дає змогу миттєво отримати об'єктивну вартість відновлення або ремонту [5].

Оскільки будівельна наука й технології розвиваються надзвичайно швидко, арсенал методів, прийомів і технічних засобів судової будівельно-технічної експертизи постійно розширюється й ускладнюється. Окрім того, важливо переконатися, що експерт, який надавав висновок, має достатню кваліфікацію саме в тій конкретній галузі будівництва, якої стосується поставлене питання, і що його спеціалізація повністю відповідає характеру й складності експертного завдання.

На сьогодні Київський національний університет будівництва та архітектури залишається флагом української вищої освіти і науки у сфері розробки та впровадження передових будівельних технологій, матеріалів і цифрових рішень. Педагогічний колектив усвідомлює свою особисту відповідальність за престиж університету й робить усе можливе для збереження його високої репутації. Саме ця щоденна

відданість забезпечує стабільно високі позиції університету в рейтингах, великий конкурс під час вступу та формує в студентів глибоку повагу й справжню гордість за свій навчальний заклад. Сучасна матеріально-технічна база та професійне обладнання дозволяють уже під час навчання опанувати практичні навички й ознайомитися з останніми досягненнями світової науки.

Нещодавно в університеті запрацювала нова лабораторія архітектурного та будівельного макетування – спеціально обладнаний простір, у якому студенти й викладачі можуть експериментувати з різними матеріалами, створювати фізичні моделі проєктів і працювати з найсучаснішими засобами прототипування. Наразі в лабораторії встановлено та доступно для використання таке обладнання:

- лазерний різак і гравер Mr Beam II Dreamcut [S] – ідеально підходить для високоточного різання фанери, акрилу, картону та інших листових матеріалів;

- високошвидкісний 3D-принтер Bambu Lab A1 Mini – забезпечує чистий і деталізований друк прототипів будь-якої складності;

- ріжучий плотер-сканер Brother ScanNCut CM300 – призначений для точного вирізання плівок, паперу, тканини та інших тонких матеріалів;

- класичний 3D-принтер Anycubic i3 Mega – надійний пристрій для створення навчальних і презентаційних макетів;

- професійна пінорізка Tolocar – спеціалізований інструмент для швидкого й акуратного різання пінопласту та пінополістиролу при виготовленні об'ємних архітектурних моделей [6].

Відкрили міждисциплінарну лабораторію інформаційного моделювання будівель і споруд. Тут навчатимуться створювати 3D-моделі будівель і споруд, виконувати інженерні розрахунки і чисельне моделювання та працювати у командах над спільними будівельними проєктами [7].

Лабораторії відкриті для студентів усіх факультетів і курсів. Тут можна втілювати власні проєкти, освоювати нове обладнання, отримувати консультації досвідчених викладачів і менторів. Регулярно проводяться практичні заняття та майстер-класи, які допомагають готувати конкурентоспроможних спеціалістів, готових до реальної професійної діяльності.

Київський національний університет будівництва та архітектури та Асоціація «Учасників ринку робототехніки та автоматизованих систем» підписали договір про старт проєкту «RoboLab» – створення

та запуск сучасної лабораторії робототехніки на базі університету. Об'єднання зусиль наукової спільноти університету має дати очікуваний державою результат: підготовка нової генерації фахівців із актуальними інженерними компетенціями, які затребувані ринком [8].

Київський національний університет будівництва та архітектури і Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» уклали меморандум про партнерство та науково-практичну співпрацю.

Основні вектори спільної діяльності:

- спільна участь у інженерно-технічних, зокрема будівельно-технічних та оціночно-будівельних експертизах об'єктів і конструкцій;
- розвиток галузі захисних і фортифікаційних споруд, зокрема для регіонів, розташованих поблизу лінії фронту;
- вивчення властивостей будівельних матеріалів в екстремальних умовах;
- організація навчальних програм та курсів підвищення кваліфікації для співробітників інституту (очний, дистанційний та гібридний формати);
- взаємний обмін практичним і науковим досвідом, а також проходження виробничої та переддипломної практики студентами;
- дослідження та лабораторні випробування сучасних будівельних матеріалів на базі акредитованих лабораторій університету [9].

В університеті функціонує спеціалізована кафедра споруд спеціального призначення, на якій викладають фахівці з реальним бойовим досвідом та розробники чинних державних будівельних норм у галузі оборонних споруд. Київський національний університет будівництва та архітектури має підтверджений практикою досвід оцінки міцності та надійності захисних об'єктів, багато з яких успішно витримали реальні бойові навантаження під час війни.

На базі університету працює понад 100 сертифікованих судових експертів-будівельників: проєктувальники, інженери-геодезисти, спеціалісти з енергоефективності, науковці та експерти, які здійснюють авторський і технічний нагляд за будівництвом на всіх його етапах [9].

Ці технологічні нововведення набувають особливої важливості саме зараз – в умовах повномасштабної війни, коли кількість зруйнованих і пошкоджених будівель та споруд різко зростає, а швидке, точне та обґрунтоване визначення розміру завданих збитків стало критично необхідним як для фіксації воєнних злочинів, так і для

ефективної організації майбутнього відновлення країни після перемоги.

Список використаних джерел

1. Geller, B., & Martynenko, N. (2023). Issues of Combating Corruption Oriented Crimes: Forensic Science Aspect. Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics, 28(3), 47–63. <https://doi.org/10.32353/khrife.3.2022.04>

2. Мартиненко Н. Актуальні питання експертної профілактики корупційних злочинів. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7-8 грудня 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 152–154.

3. Сімакова-Єфремян Е. Б., Мартиненко Н. В. Актуальні питання проведення судових експертиз у кримінальних провадженнях про корупційні правопорушення. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 8–9 грудня 2022 року). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 93–97.

4. Martynenko N.; Domin D. (ed.) An innovative approach to creating a list of types of forensic examinations and expert specialties. Expert assessments in decision making: risks and safety. Tallinn: Scientific Route OÜ. 2023. Pp. 5-35. <https://doi.org/10.21303/978-9916-9850-2-1.ch1>

5. Ковальчук О. Інноваційні технології та штучний інтелект при проведенні судової будівельно-технічної експертизи у визначенні матеріальних збитків об'єктів нерухомого майна. *Цифрова ера розвитку судової експертизи: інноваційні технології та штучний інтелект* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 29 серпня 2025 р.) / відп. ред. А. І. Черемнова. Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. С. 107–110.

6. У КНУБА відкрили нову лабораторію макетування: простір для практики, експериментів і навчання. URL : <https://www.knuba.edu.ua/uknuba-vidkryly-novu-laboratoriyu-maketuvannya-prostir-dlya-praktyky-eksperymentiv-i-navchannya/>

7. У КНУБА відкрили міждисциплінарну лабораторію bim-модельовання будівель і споруд. URL : <https://www.knuba.edu.ua/uknuba-vidkryly-mizhdyscyplinarnu-laboratoriyu-bim-modelyuvannya-budivel-i-sporud/>

8. У КНУБА стартував проєкт ROBOLAB: підписано договір про створення лабораторії робототехніки. URL :

<https://www.knuba.edu.ua/u-knuba-startuvav-proyekt-robotab-pidpysano-dogovir-pro-stvorennya-laboratoriyi-robototekhniki/>

9. КНУБА та Інститут судових експертиз стали партнерами: експертиза споруд, фортифікацій, наукові дослідження та навчання. URL : <https://www.knuba.edu.ua/knuba-ta-institut-sudovyh-ekspertyz-pidpysaly-memorandum-ekspertyza-sporud-fortyfikacziy-naukovi-doslidzhennya-ta-navchannya/>

Долинська Марія Степанівна,
професор кафедри господарсько-правових
дисциплін Львівського державного
університету внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «БЛИЗЬКІ РОДИЧІ» ЗА УКРАЇНСЬКИМ АНТИКОРУПЦІЙНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ТА НОТАРІАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Близькі родичі, як свідчить практика, у непоодиноких випадках беруть участь в корупційних правовідносинах. Дійсно, наявність родинних, релігійних, формально-юридичних підстав до особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, її професійної діяльності, результатів такої діяльності, негативно впливає на загальний стан чистоти публічної служби. Для позначення таких осіб законодавець обрав два поняття, закріпивши їх у базовому законодавчому антикорупційному акті [1, с. 134].

Таким законодавчим актом є Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII «Про запобігання корупції» [2], де в статті 1 передбачено визначення термінів у сфері запобігання корупції. Зокрема, до близьків осіб віднесено осіб, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки із суб'єктом, зазначеним у частині першій статті 3 вищевказаного Закону (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких із суб'єктом не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі, а також – незалежно від зазначених умов – чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням згаданого суб'єкта. До членів сім'ї відносяться особи, які перебувають у шлюбі, а також їхні діти, у тому